

Tưởng Năng Tiến – Thăng Khốn Nạn

“Được liên hiệp quốc cho free một thể chế dân chủ tốt đẹp, Hunsen không biết sử dụng và phát huy để đưa đất nước vươn lên, lại chỉ lo vun vén cho gia đình.” [Huỳnh Ngọc Chênh](#)

Bởi tính hà tiện (và cũng vì thói quen luôn thức sớm) tôi hay rời Bangkok lúc trời còn tối, và đến Phnom Penh khi vừa sáng bạch. Chuyển bay đầu ngày bao giờ cũng rẻ, ít ra thì cũng rẻ hơn được năm/bảy Mỹ Kim. Đỡ được đồng nào hay đồng đó.

Phi đạo vắng ngắt nhưng phi trường thì ồn ào hơn thường lệ vì có nguyên cả một đoàn du khách Trung Hoa (gần cả trăm người) đang ào ào trò chuyện hơi lớn tiếng. Tôi gặp họ hoài, ở khắp mọi nơi, nghe riết cũng quen nên không có gì để phàn nàn cả. Hơn nữa – tự thâm tâm – tôi tận tình chia sẻ với nỗi “hạnh phúc vỡ oà thành tiếng” của hằng tỉ con người (vừa được xõ lồng) sau hơn nửa thế kỷ bị giam cầm, trong bức màn sắt

Khác với Lào hay Thái, tuk tuk ở xứ Cao Miên nhiều quá – tá là khắp nơi – nên tiếng mời chào (khẩn thiết) nghe mà thương cảm. Tôi phóc đại lên cái xe gần nhất, nói nhỏ:

River side! Ra mé sông!

Gọn ghẽ vậy thôi nhưng cũng đủ cho chú em tài xế biết rằng tuy khách hàng bộ dạng hơi lớ ngớ nhưng là dân bụi đời chuyên nghiệp, khỏi cần phải ra giá (hay mặc cả) lời thôi. Ngoài Việt Nam và California ra, Phnom Penh – có lẽ – là nơi tôi chôn chân lâu nhất, đủ lâu để biết về phố xá (gần) như dân bản xứ.

Nam Vang đi dễ khó về

Trai đi có vợ, gái về có con

Tui đã quá cái tuổi vợ con từ lâu lắm rồi nhưng vẫn lui/tới đây hoài hoài vì người Việt của mình ở đây đông quá, và khổ lắm. Nước sạch nhiều người cũng không có mà uống nữa, chớ đừng nói chi đến chuyện xa xôi như ăn chơi hay ăn học. Đến với họ, đôi lúc, cho nó có cái tình – tình đồng bào – chớ tui đã ớn thức ăn của Miên (cũng như của Lào và của Thái) tới tận ngón chân út luôn rồi!

Tuy hơi mất công (chút xíu) nhưng tui buộc phải tìm cho ra thức ăn Việt Nam, bằng mọi cách và mọi giá. Trên đường Preah Sisovath, dọc bờ sông, tiệm Chiang Mai Riverside có món *Vietnamese Sour Soup* (bảo đảm là không dở) dù cả chủ nhân lẫn đầu bếp đều không phải là người Việt. Tuy còn hơi sớm, tui vẫn gọi một tô canh chua cá (sao tui không ưa canh chua tôm nha) với lời căn dặn “cho nhiều rau ngổ, càng nhiều càng tốt.” Thực đơn chiều tui cũng tính luôn rồi: cá rô kho tộ của Ngon Restaurant (trên đại lộ Sihanouk Boulevard) tiêu rắc lăm chấm như mè, cay suýt xoa, thơm đậm đà, và ngon thấm thía.

Sáng thì tui có chuyện phải vô làng nổi Kampong Luong, nằm cuối Biển Hồ, thuộc tỉnh Pursat. Từ Phnom Penh đến đây chỉ cỡ chừng 150KM nhưng dám có tới cả trăm bức hình của Hun Sen: khi ngồi, lúc đứng. Xen giữa là những bảng hiệu của [Cambodian People's Party](#) (Đảng Nhân Dân Cam Bốt) với ảnh phóng lớn của đảng phó, và đảng trưởng. Lại cũng chính là cái bàn mặt của thằng chả luôn, chớ còn ai vô đó nữa!

Không thấy vua cha Norodom Sihanouk, hoàng hậu Norodom Monineath hay vua con Norodom Sihamoni đâu ráo trọi. Trên thế giới này – có lẽ – chưa bao giờ, và không nơi đâu, có một quốc gia theo chế độ quân chủ lập hiến nào khác mà hoàng gia lại mờ nhạt (và thủ tướng lộng hành) như thế cả.

Hồi đầu năm ngoái, ở những tỉnh lỵ heo hút – lâu lâu – tui còn thấy lưa thưa vài tấm bảng trưng [Cambodia National Rescue Party](#). Nay thì hết hẳn, cái đảng này đã bị Hun Sen “giải thể” hồi tháng 11 năm ngoái. Tờ [Cambodia Daily](#) cũng vậy, cũng bị đánh (thuế) cho “sụp tiệm luôn rồi. [Phnom Penh Post](#) thì đã sang tay qua một ông chủ mới (nghe đâu) cũng là chỗ quen biết, và thân thiết, với Hun Sen.

Thiệt là quá đáng nhưng ... chưa hết!

Tất cả 125 dân biểu quốc hội đều là người của Đảng Nhân Dân Cam Bốt, 58 trong số 62 thượng nghị sỹ cũng vậy, cũng đều nằm trong túi áo của Hun Sen ráo trọi. Còn chính Hun Sen thì đã chui gọn trong túi quần của Tập Cận Bình.

*Trái: Tập Cận Bình & Hun Sen. Ảnh: [AFP/Tang Chhin Sothy](#).
Phải: trẻ em trên hè phố Shihanoukville: ảnh (tnt) 2019*

Coi như là tiêu tan một giấc mơ dân chủ!

Nguyễn Quốc Tấn Trung, bình bút của tạp chí [Luật Khoa](#), nhận xét:

“Nhiều người cho rằng, Cambodia đã đi trước Việt Nam một bậc về mặt dân chủ, rằng xã hội dân sự đã nở hoa, rằng quốc gia này sẽ là người tiên phong của vùng Đông Dương về tự do, dân chủ và sự phát triển kinh tế – kinh trị. Vài năm sau, chúng ta bắt đầu khóc than về một nền dân chủ kiệt sức và hấp hối.”

Tới bữa nay thì, cái “nền dân chủ” này đã chết (“ngắc”) rồi, tôi thăm nghĩ vậy khi đi tà tà ngang qua Court of Appeal Office of the Prosecutor General – nằm cạnh bờ sông Tonle Sap. Mới chừng mười năm trước (chính xác là ngày 10 tháng 12 năm 2014, Ngày Quốc Tế Nhân Quyền) tôi chứng kiến cả chục ngàn người dân Cam Bốt – sau khi tuần hành – đã tụ tập nơi đây để đòi hỏi chính quyền phải phóng thích những tù nhân lương tâm của xứ sở họ.

Cũng chính tôi – ngay chiều hôm đó – đã vui sướng viết bài tường thuật (“[Dư Âm Của Một Ngày Lễ Lớn](#)”) cho RFA, với những lời có cánh: “Ai mà dè cái xứ Chùa Tháp này lại đang hoàng và văn minh dữ dội vậy, Trời?”

Hàng ngàn người biểu tình tại Phnom Penh nhân Ngày Quốc tế Nhân quyền 10/12/2014, đòi chính phủ trả tự do cho các nhà đấu tranh độc lập. Phải: ảnh [Quốc Việt](#) (RFA). Trái: ảnh [tnt](#)

Những ngày vui, cũng như niềm vui, thường ngắn. Riêng nỗi hân hoan vui mừng mà tôi dành cho nước Cambodia e hơi quá ngắn. Tôi cay đắng (nghĩ thêm) như thế, sau khi đọc xong bài báo ("[Thái Lan Hành Trình Dân Chủ Gập Ghềnh](#)") của [L.S Nguyễn Văn Thân](#).

Tuy gập ghềnh và với nhiều sóng gió nhưng nước Thái Lan vẫn kiên tâm đi tới. Còn Hun Sen thì dẫn đất nước Cambodia bước lùi, theo lộ trình chuyên chế, cùng với Trung Hoa Lục Địa của Tập Cận Bình.

[Nguyễn Quốc Tấn Trung](#), tác giả bài báo “Nền Dân Chủ Cambodia Hấp Hối” còn viết thêm: “Bắt đầu những năm 2010, Trung Quốc trỗi dậy như một thế lực có tầm ảnh hưởng quốc tế, và Cambodia trở thành một trong những ‘chư hầu’ nhận viện trợ đều đặn từ Bắc Kinh. Giới lãnh đạo Cambodia dần được tháo bỏ xiềng xích phương Tây, và trở mặt.”

Đoạn văn thượng dẫn khiến tôi chợt nhớ đến bức thư của [Thủ Tướng Sirik Matak](#), gửi đại sứ Hoa Kỳ John Gunther Dean, hồi cuối thế kỷ trước:

Nam Vang, ngày 16 tháng 4, năm 1975.

Thưa Quý Ngài và Ông Bạn,

Tôi thành thật cảm tạ ngài đã viết thư và còn đề nghị giúp tôi phương tiện đi tìm tự do. Than ôi! Tôi không thể bỏ đi một cách hèn hạ như vậy! Đối với Ngài và nhất là đối với xứ sở vĩ đại của Ngài, không bao giờ tôi lại có thể tin rằng quý vị đã nhẫn tâm bỏ rơi một dân tộc đã lựa chọn tự do. Quý vị từ chối bảo vệ chúng tôi và chúng tôi chẳng thể làm được gì hết. Ngài ra đi, tôi cầu chúc Ngài và xứ sở của Ngài được hạnh phúc dưới bầu trời này. Nhưng xin Ngài nhớ cho rằng

nếu tôi phải chết ngay đây và trên đất nước tôi yêu dấu thì tuy đó là điều đáng tiếc, nhưng tất cả chúng ta đều sinh ra và cũng sẽ chết vào một ngày nào đó. Tôi chỉ ân hận một điều là đã lỡ lầm đặt niềm tin quá lớn ở nơi quý vị, những người bạn Hoa Kỳ!

Thành tín,

Sirik Matak

Bằng vào kinh nghiệm máu xương của người tiền nhiệm thì Hun Sen có thể “trở mặt” với cú phương nào (bất kể Đông/Tây) khi cần, nếu vì quyền lợi của đất nước Cambodia. Đương sự, tiếc thay, lại “trở mặt” ngay với chính đồng bào và dân tộc của mình, chỉ để bảo vệ cho tài sản của gia đình và phe nhóm. Đó mới là chuyện đáng buồn, và đáng nói: thẳng khốn nạn!